

Khai thác khoáng sản và quản lý các rủi ro môi trường, xã hội

Bình Định, 23- 25/4/2014

PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG DOANH NGHIỆP:

NÂNG CAO TRÁCH NHIỆM
VỀ MÔI TRƯỜNG VÀ XÃ
HỘI

Ngô Hương
Trung Tâm Phát Triển Và Hội Nhập

Nội dung

- Trách nhiệm xã hội doanh nghiệp là gì?
- Tại sao DN cần có trách nhiệm?
- Hiểu về TNXHĐN về môi trường và xã hội
- Các ví dụ điển hình
- Các định hướng chiến lược cho DN về TNXHĐN

Khái niệm về TNXHĐN (CSR)

- H.R Bowen (1953): trách nhiệm xã hội của doanh nhân, từ thiện, người quản lý không làm tổn hại đến quyền và lợi ích của người khác
- Milton Friedman (1971): trách nhiệm của cá nhân thương nhân vì doanh nghiệp không phải là thực thể 'công dân', trách nhiệm của doanh nghiệp là tăng lợi nhuận và đóng thuế
- Archie. B. Caroll (1991): đảm bảo mọi lợi ích của khách hàng, người lao động, nhà cung ứng, nhà đầu tư, cộng đồng v.v Mô Hình Kim Tự tháp (The Pyramid of Corporate Social Responsibility): đáp ứng các yêu cầu về Luật pháp, Kinh tế, Đạo đức và Từ thiện

TNXHĐN: Lòng nhân từ, lợi ích kinh tế hay trách nhiệm và nghĩa vụ

- CSR: bắt buộc hay tự nguyện của doanh nghiệp?

- Nghĩa vụ, trách nhiệm xã hội: quan tâm vào bảo vệ quyền con người, Nghĩa vụ, trách nhiệm với môi trường

Doanh nghiệp thực hiện TNXHĐN

- Cam kết xã hội
- Bộ quy tắc ứng xử
- Đạo đức kinh doanh
- Chiến lược quản trị, phát triển thị trường

Trách nhiệm về xã hội

- Đảm bảo quyền của người lao động: điều kiện và môi trường làm việc, bình đẳng, không phân biệt đối xử v.v
- Đảm bảo quyền của cộng đồng: quyền được sống và quyền có sức khỏe trong môi trường sạch...
- Đảm bảo quyền của người tiêu dùng: sử dụng sản phẩm chất lượng, có đạo đức...
- Đảm bảo công bằng xã hội

Trách nhiệm xã hội + Trách nhiệm giải trình

- Trách nhiệm xã hội (Social Responsibility)
 - Tự nguyện
 - Đạo đức
 - Quy chuẩn tối thiểu
 - Phụ thuộc vào doanh nghiệp
- Trách nhiệm giải trình (Corporate Accountability)
 - Ràng buộc
 - Có tiêu chuẩn
 - Trong mối quan hệ với các thành phần khác trong xã hội

CSR: TỰ NGUYỄN – BẮT BUỘC

TỰ NGUYỄN

- Tự nguyện thực hiện các quy định trong các bộ qui tắc ứng xử (CoCs) không phải là các công ước, tiêu chuẩn quốc tế về lao động, cũng không phải là sự thoả thuận về tiêu chuẩn lao động cấp quốc gia.
- Tự nguyện mở cửa cho các đoàn vào đánh giá/ kiểm tra ngoài là cơ quan tổ chức chính phủ (ví dụ: người dân hưởng lợi, tổ chức phi chính phủ)

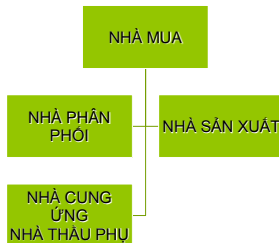
BẮT BUỘC

- Các nội dung của CoC đều viện dẫn trên cơ sở luật pháp quốc gia

CSR: TRONG TOÀN CHUỖI CUNG ỨNG

- Nhà đầu tư: Khái niệm về Đầu tư có trách nhiệm xã hội
- Các tập đoàn xuyên quốc gia (MNCs)
- Các công ty vừa và nhỏ

CSR VÀ QUẢN TRỊ DOANH NGHIỆP

- Doanh nghiệp cam kết minh bạch trong kinh doanh, cung cấp thông tin về tài chính và hoạt động kinh doanh cho cổ đông và công chúng
- Doanh nghiệp cam kết không có hành vi hối lộ, tham nhũng
- Doanh nghiệp tuân thủ luật pháp quốc tế và trong nước
- Doanh nghiệp xây dựng và thực hiện các quy chuẩn đạo đức kinh doanh

Trích: nguyên tắc UN Global Compact

CSR VÀ NGƯỜI LAO ĐỘNG

- Không có lao động trẻ em
- Không có lao động cưỡng bức
- Không phân biệt đối xử trong tuyển mộ và áp dụng các hình thức kỷ luật
- Tự do hiệp hội, thương lượng tập thể
- Thời giờ làm việc
- Hợp đồng lao động và Chế độ tiền lương
- Đảm bảo Môi trường làm việc an toàn: An toàn-sức khỏe nghề nghiệp
- Các chế độ đãi ngộ: nhà ăn, nước uống, nhà vệ sinh, nhà ở, phương tiện đi lại

Trích: nguyên tắc UN Global Compact

CSR VÀ MÔI TRƯỜNG

- Môi trường và quyền được sống trong môi trường trong sạch
- Trách nhiệm sử dụng nguồn tài nguyên bền vững
- Trách nhiệm áp dụng các công nghệ và biện pháp xử lý chất thải không gây nguy hại tới môi trường và biến đổi khí hậu

Trích: nguyên tắc UN Global Compact

CSR VÀ CỘNG ĐỒNG

- Trách nhiệm với cộng đồng được hiểu rộng hơn là hoạt động từ thiện
- Tạo phúc lợi chung cho xã hội, phát triển nguồn nhân lực..
- Gìn giữ và bảo tồn các di sản, văn hóa cộng đồng khi kinh doanh

Trách nhiệm về xã hội và môi trường là của doanh nghiệp hay của các chính phủ?

CSR: NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA

- Ảnh hưởng gia tăng của các tập đoàn xuyên quốc gia với các quốc gia đang phát triển và các chính sách ưu đãi của quốc gia
- Biến đổi khí hậu do môi trường bị huỷ hoại

CSR: NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA (2)

- Luật pháp nào ràng buộc các tập đoàn xuyên quốc gia liên quan đến vi phạm pháp luật quốc gia về môi trường, quyền con người?
- Các cơ chế tài phán hay tư pháp nào xử lý vi phạm hay đòi hỏi DN đền bù và sửa sai
- Doanh nghiệp đa quốc gia liệu có trách nhiệm tuân thủ luật pháp nước khác
- Doanh nghiệp quốc gia có phải tuân thủ luật pháp quốc tế?
- Vai trò của Nhà nước, người tiêu dùng hay áp lực xã hội (xã hội dân sự và báo chí) trong CSR?

Các nguyên tắc pháp lý và tiêu chuẩn về CSR

- OECD Guidelines, 1976 tập trung vào các tập đoàn xuyên quốc gia (MNCs) với mục tiêu thúc đẩy đầu tư quốc tế (OECD Guideline sửa đổi năm 2000 phù hợp hơn và được 30 quốc gia OECD gia nhập)
- Công ước ILO về lao động và lao động trẻ em, phụ nữ...
- Hiệp ước toàn cầu của United Nation (UN Global Compact)
- Joint Declaration of the OSCE and Organisation of American States (OAS), the 1998 Convention on access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters (Aarhus Convention)
- 25 Principles under The Johannesburg Principles on National Security, Freedom of Expression and Access to Information (U.N. Doc. E/CN.4/1996/39 (1996).
- Hướng dẫn khung về Kinh doanh và quyền con người (Guiding Principles on Business and Human Rights) về trách nhiệm của DN trong Bảo vệ, Tôn trọng và đền bù A/HRC/17/31 (2011)
- Dự thảo Bộ quy tắc ứng xử cho MNC của LHQ (Draft UN Code of Conduct on MNCs)

CSR và quyền con người trong Luật pháp quốc tế

- UDHR
 - Nhà nước cần bảo vệ quyền con người nếu bị đe dọa hay xâm phạm bởi mọi thành phần trong xã hội
- Các công ước quốc tế khác về quyền con người (ICERD, ICCPR, CAT...)
- Luật nhân đạo quốc tế
- Luật hình sự quốc tế

CSR và quyền con người: đảm bảo yếu tố bền vững xã hội

- **Quyền tham gia**
- **Quyền thông tin và biểu đạt**
- **Không phân biệt đối xử**
- Doanh nghiệp thực hiện các quá trình ra quyết định có sự tham gia
- Doanh nghiệp có chủ động cung cấp thông tin không?
- Công đoàn có được độc lập khỏi BGD và bảo vệ quyền lợi người lao động không?
- DN có đảm bảo tiếp cận các lợi ích, dịch vụ và trong các chính sách của doanh nghiệp công bằng không?

CSR và quyền con người: đảm bảo yếu tố bền vững môi trường

- **Quyền có sức khỏe**
- **Quyền thông tin**
- **Quyền sống trong môi trường lành mạnh**
- DN đảm bảo môi trường làm việc không? Có đảm bảo nghĩa vụ về bảo hiểm y tế không? Có gây ô nhiễm môi trường không?
- Doanh nghiệp có chủ động cung cấp thông tin về ô nhiễm không?
- Doanh nghiệp có biện pháp gì để giảm thiểu tác động môi trường?

Chế tài nào khi doanh nghiệp vi phạm?

- Chế tài xử lý vi phạm?
- Đề bù thế nào
- Ai có thể bắt buộc các công ty cung cấp thông tin về các chỉ tiêu và đầu tư hay giải trình về trách nhiệm môi trường?
- Ai cung cấp thông tin cho công chúng về các việc làm sai của Công ty?

Luật pháp quốc tế và luật pháp quốc gia can thiệp các vi phạm của doanh nghiệp

- Alien Tort Act (US): (luật quốc gia ngoài lãnh thổ xử lý công ty đa quốc gia) Áp dụng trong trường hợp vụ kiện Shell
- Luật hình sự của Úc, Pháp, Hà Lan, Bỉ, Tây ban Nha, Nam Phi..
- Luật công ty, luật dân sự, luật môi trường...

Vụ công ty dầu khí Texaco và Chevron ở Ecuador: Cả thế giới đòi hỏi Texaco có trách nhiệm và công lý cho môi trường và con người

- Các tập đoàn chạy theo lợi nhuận, nhưng không thể vì chi phí đầu cao mà bỏ qua chi phí bảo vệ trường và mạng sống của con người. (theo tờ Independence Sunday)

Vụ việc

- Giữa năm 1972 và 1992, Tập đ Texaco đã bỏ phế thải dầu mỏ khu vực Amazon, khu tự nhiên Ecuador trong 21 năm ago dumped waste from oil for 21 years
- Gây ảnh hưởng thảm họa mưa đen ở Amazon.
- 50,000 người bị đi đội và ảnh hưởng về sức khỏe vì ô nhiễm nguồn nước và môi trường sống, thú hoang và súc vật bị chết...
- Cộng đồng bản địa, các tổ chức phi chính phủ và các chính phủ hợp tác theo đuổi vụ kiện trong 18 năm

- Tòa án phán quyết Tập đoàn Texaco bồi thường \$8.6 tỷ cho các thiệt hại và phải dọn sạch môi trường (Ruled by Ecuadorean judges, 14 Feb. 2011)

Vụ kiện tập đoàn Shell về khai thác dầu ở Nigeria

- Người dân Nigerian kiện tập đoàn Shell thông đồng với Chính phủ tra tấn và làm chết nhiều người dân. Tháng 4/2011, cộng đồng người Bodo vùng Ogoni region of Nigeria kiện Shell tại toà án Anh quốc vì làm ô nhiễm vùng sông Niger và phá hoại sinh kế. Tiếp tục khởi kiện vào tháng 3/ 2012. Tòa án Tối cao Mỹ (theo luật Alien Tort của Hoa Kỳ) nhận nghe khiếu nại: mặc dù hành vi thực hiện ngoài Hà Lan và ngoài Mỹ nhưng vẫn có thể quy tội hình sự theo luật quốc tế và trách nhiệm dân sự theo pháp luật quốc gia liên quan
- Ref. <http://www.business-humanrights.org/Categories/Lawlawsuits/Lawsuitsregulatoryaction/AlienTortClaimsActUSA>

Tập đoàn Shell sửa sai – làm việc với cộng đồng nhiều hơn vì có vụ kiện Shell ở Nigeria

- **Business Need** – ensure that neighboring communities benefit from the presence of Shell
- **Social Impact/Community Issues** – fears on the safety of the installation, high unemployment rate in the area
- **Social Investment Response** – Barangay Emergency Response Program, SKILL for out of school youth, Suporta sa Buhay Micro-financing program

Chiến lược CSR nào cho doanh nghiệp?

- Áp dụng CSR trong chuỗi cung ứng thay vì chỉ áp dụng các Bộ quy tắc của khách hàng (COC)
- Hiểu CSR rộng hơn với tiêu chuẩn và trách nhiệm về quyền con người và trách nhiệm xã hội
- Đáp ứng tiêu chuẩn của các tổ chức tài chính quốc tế và tín dụng về nghĩa vụ thúc đẩy bảo vệ quyền con người, môi trường v.v
- Áp dụng Công nghệ giảm thiểu ô nhiễm
- Minh bạch, công khai về hoạt động của doanh nghiệp, sản phẩm, môi trường
- Củng cố quan hệ Kinh doanh-Phi chính phủ và cộng đồng trong CSR

Liên hệ thêm:
 Ngô Hương, Giám đốc
 Trung tâm Phát triển và Hội nhập
Center for Development and Integration
info@cdvietnam.org; www.cdvietnam.org